

Хоменко В. П. – кандидат юридичних наук, здобувач Національної академії внутрішніх справ, м. Київ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3629-7913>

Запобігання злочинам у фіскальній сфері спеціальним органом – Бюро фінансових розслідувань: новий погляд на проблему

Метою публікації є дослідження завдань запобігання злочинам у фіскальній сфері новим органом – Бюро фінансових розслідувань. **Методологія.** У статті використано комплекс наукових методів, а саме: історичний, термінологічний, системно-структурний, формально-логічний, порівняльно-правовий. **Наукова новизна.** На підставі аналізу нормотворчих процесів виокремлено етапи запровадження в національну систему запобігання та протидії злочинам у фіскальній сфері спеціального органу – Бюро фінансових розслідувань. Встановлено об'єктивні передумови створення спеціального органу протидії економічній злочинності: зосередження в одній структурі зусиль із протидії загрозам у фінансово-економічній сфері; усунення дублювання функцій правоохоронних органів і збереження бюджетних коштів; послаблення тиску на бізнес; прозорість фінансових правовідносин. Проаналізовано завдання та принципи діяльності Бюро фінансових розслідувань, передбачені у відповідному законопроекті, в аспекті запобігання економічній злочинності, зокрема злочинам у фіскальній сфері. Класифіковано завдання Бюро фінансових розслідувань залежно від функцій на оперативно-розшукові, слідчі, організаційно-управлінські, контрольні, охоронні. **Висновки.** Реалізація завдань Бюро фінансових розслідувань забезпечить безпеку держави шляхом комплексної протидії злочинам у фіскальній сфері, які негативно позначаються на національній економіці, сприяють її мінізації, масштабній недобросовісній конкуренції, витоку капіталу й іншим негативним явищам в економіці держави.

Ключові слова: злочин; запобігання; фіскальна сфера; порушення; податкове законодавство; Бюро фінансових розслідувань; принцип; завдання.

Вступ

У XXI ст. спостерігаються безпрецедентне зростання рівня економіки, її глобалізація, передусім у контексті процесів торгівлі та міграції (Baier, 2020). За цих умов фінансова складова в економічній системі держави відіграє важливу роль. Фінанси є основною рушійною силою економіки. Фінансові інновації, фінансові та цифрові технології трансформують спосіб життя, роботу, попит, виробництво товарів і послуг (Filiprov, 2019).

Водночас існують тенденції до збільшення кількості протиправних посягань у фінансовій сфері, зокрема щодо сплати податків і митних зборів. Внутрішні інвестори створюють і капіталізують «підставні» компанії за кордоном у податкових сховищах перед тим, як інвестувати кошти у власні ринки внутрішнього капіталу, де кошти, що надходять, ураховують як іноземний капітал й оподатковують за вигіднішою ставкою. Зміни в податковій різниці між внутрішнім та іноземним інвестором є важливим чинником, що визначає потоки іноземного капіталу й показник ухилення від сплати податків (Kempe, Parikh, & Steigner, 2020).

Злочини у фіскальній сфері мають досить високий рівень латентності. Натомість забезпечення правильної сплати податків платниками податків має концептуальне значення для підтримання інвестицій, що корисні для суспільства загалом. Без податків неможливо гарантувати базові послуги, такі як охорона здоров'я, освіта,

санітарія, транспорт, інфраструктура, що потрібні населенню (Matos et al., 2020).

Латентність фінансової злочинності зумовлює складність виявлення відповідних злочинів правоохоронними органами та їх профілактику. Якщо виявлення та розкриття злочинів зазначеної групи відбувається порівняно активно, то питання запобігання їм досліджують поверхнево (Tykhonova, 2019, p. 150).

Сучасна кримінально-правова політика означена лібералізацією юридичної відповідальності за злочини у фіскальній сфері. Протягом останнього десятиліття, зазначають М. І. Орешкін та М. О. Сутурін, вектор кримінально-правової політики щодо протидії злочинам у сфері економічної діяльності має тенденцію до гуманізації. Вона була зумовлена стійким переконанням певної частини підприємницького та громадського середовища про те, що вітчизняний бізнес необґрунтовано зазнає тиску з боку контролюючих і правоохоронних органів. Це виявляється в рейдерських захопленнях, порушенні «замовних» кримінальних справ (Oreshkin, & Sutin, 2019, p. 48).

Відповідно до меморандумів про економічну та фінансову політику співпраці з Міжнародним валютним фондом у 2017 і 2018 роках, пріоритетним для України визначено створення нової цивільної служби, відповідальної за розслідування фінансових злочинів проти держави при Міністерстві фінансів для заміни нинішньої податкової міліції та консолідації всіх повноважень з протидії фінансовим злочинам

проти держави в одному агентстві. Нині суспільство очікує прийняття відповідного закону про орган протидії фінансовим злочинам.

Крім того, нова ера фінансових технологій актуалізує потребу докорінного перегляду нинішнього фінансового регулювання, супроводжується кардинальними змінами в інвестиційному та споживчому попиті/пропозиції. Нині пропозиція фінансового продукту та послуг має переважно транскордонний характер (Andriushin, & Kuznetsova, 2019, p. 1318).

Постає необхідність розроблення нових підходів до реформування служб, що здійснюють протидію економічній злочинності. Структура та режим функціонування цих служб нині не відповідають сучасним вимогам. Ідеться, передусім, про усунення дублювання функцій правоохоронних органів у сфері запобігання та протидії фінансовим правопорушенням, адже наявна в Україні система є надмірно розгалуженою та неефективною. Найприйнятнішим шляхом подолання цієї ситуації видається створення одного органу, який буде протидіяти кримінальним правопорушенням у фінансовій сфері, а саме Бюро фінансових розслідувань (БФР).

Ідея створення БФР як правоохоронного органу, що має об'єднувати відповідні підрозділи Національної поліції, Державної податкової служби, Служби безпеки України та Державної аудиторської служби, є надзвичайно актуальною. Такі спеціалізовані служби вже функціонують у більшості європейських країн. Вони здійснюють фінансову розвідку, а також запобігання, виявлення та розслідування всіх категорій злочинів у сфері економіки. Переваги створення БФР очевидні: зосередження в одній структурі зусиль із протидії загрозам у фінансово-економічній сфері; усунення дублювання функцій правоохоронних органів і збереження бюджетних коштів; зниження тиску на бізнес; прозорість фінансових правовідносин.

Реальний крок до формування БФР здійснено на розширеній колегії МВС України 23 серпня 2019 року, коли було прийнято рішення ліквідувати Департамент захисту економіки Національної поліції, натомість створити БФР й укомплектувати його професіоналами з ліквідованого підрозділу ("Vystup Arsenava Avakova", 2019).

Мета і завдання дослідження

Метою статті є дослідження завдань запобігання злочинам у фіскальній сфері новим органом – Бюро фінансових розслідувань.

Виклад основного матеріалу

Ідею створення фінансової поліції в Україні почали обговорювати ще на початку 90-х років ХХ століття, ознайомлюючись з відповідною

практикою Європейського Союзу та США. Пропонували, щоб відповідна служба зосередила всі повноваження щодо протидії злочинам у сфері економіки, це давало б змогу виявляти й припиняти такі правопорушення ефективніше, ніж відповідні служби податкової міліції чи інші підрозділи.

Ще 2005 року у Великій Британії внаслідок реформування (об'єднання) фіскальних і правоохоронних органів, завданням яких був захист економічних інтересів держави, створено Податкову й митну службу її Величності (HMRC), а в її складі утворено Департамент кримінальних розслідувань. 2011 року збільшено кількість працівників підрозділів кримінальних розслідувань HMRC на 10 % і передбачено додаткове фінансування в розмірі 900 млн фунтів на чотири роки. Унаслідок здійсненої роботи впродовж подальших чотирьох років щодо протидії незаконним схемам оптимізації податків, тіньовій економіці, шахрайству та кримінальним ухиленням від сплати податків отримано додаткові надходження до державного бюджету Великої Британії на суму 15 млрд фунтів (Bandurka, 2007, p. 162).

Для створення будь-якого самостійного органу, насамперед, необхідно розробити відповідну законодавчу базу. В Україні процес законодавчої підготовки створення БФР триває з 2013 року. Ми виокремили п'ять етапів підготовки законопроектів щодо утворення окремої служби протидії кримінальним правопорушенням у фінансовій сфері.

На першому етапі 2013 року за ініціативою податкової міліції підготовлено законопроект «Про Службу фінансових розслідувань України (фінансову поліцію)». Водночас унаслідок зміни політичної ситуації в країні його було відхилено.

2014 року (другий етап) відповідно до доручення Уряду України щодо підготовки Концепції формування БФР розроблено проекти законів «Про основи протидії та боротьбу з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю», «Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями і здійснення фінансового контролю», «Про основи запобігання та боротьби з економічними правопорушеннями». Останній документ було зареєстровано у Верховній Раді України за № 4449а, проте наприкінці 2014 року його відкликав Уряд у зв'язку із критикою з боку МВС і профільного комітету Верховної Ради України.

Третій етап законодавчої підготовки створення БФР розпочався у вересні 2015 року, коли проект закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням реформи (щодо податкової міліції)» було оприлюднено на сайті Державної фіскальної служби для громадського обговорення. Однак у висновку Головного науково-експертного управління Верховної Ради України зазначено, що

доцільно розглядати цей законопроект одночасно з проектом, який врегульовував би питання створення та функціонування Служби фінансових розслідувань ("Proekt Zakonu", 2015).

У Верховній Раді України знаходився і проект закону «Про Фінансову поліцію» від 15 березня 2016 року реєстраційний номер 4228, що позначив четвертий етап у законодавчій підготовці утворення БФР ("Proekt Zakonu", 2016). Проект бюджетної резолюції на 2017 рік, схвалений Кабінетом Міністрів України 23 червня 2016 року, передбачав ліквідацію податкової міліції та створення служби з фінансових розслідувань. На думку розробників, нова служба дасть змогу поєднати сервісну й правоохоронну функції фіскальної служби, забезпечити ефективну протидію злочинам у фінансовій сфері.

На сучасному, п'ятому, етапі профільний комітет Верховної Ради України IX скликання розглянув три законопроекти: 1) «Про Бюро фінансових розслідувань» (реєстр. № 1208 від 30 серпня 2019 року), поданий народним депутатом України Д. О. Гетманцевим; 2) «Про Національне бюро фінансової безпеки України» (реєстр. № 1208-1 від 10 вересня 2019 року), поданий народним депутатом України Н. П. Южаніною та ін.; 3) «Про Бюро фінансових розслідувань» (реєстр. № 1208-2 від 18 вересня 2019 року), поданий народними депутатами України О. М. Василевською-Смаглюк і Д. О. Монастирським.

На підставі аналізу цих законопроектів встановлено, що БФР має стати центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику з питань запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, які безпосередньо чи опосередковано заподіюють шкоду публічному інтересу у сфері фінансів.

Діяльність БФР має спрямовувати та координувати Кабінет Міністрів України через Міністра фінансів України.

Бюро фінансових розслідувань буде виконувати такі основні завдання:

– участь у забезпеченні безпеки держави шляхом комплексної протидії кримінальним правопорушенням, які негативно позначаються на національній економіці, сприяють її тінізації, масштабній недобросовісній конкуренції, витоку капіталу й іншим негативним явищам, що сповільнюють темпи економічного зростання та загрожують національним інтересам у сфері економіки;

– підготовка пропозицій щодо формування державної політики у сфері комплексної протидії кримінальним правопорушенням, протидія яким належить до компетенції БФР, передання їх в установленому законом порядку на розгляд

Кабінету Міністрів України через Міністра фінансів.

Запропонована модель органу з протидії економічним злочинам, передусім – злочинам у фіскальній сфері, стане ефективнішою, знизить податковий тиск на платників податків. Злочини у фіскальній сфері за своєю сутністю різноманітні, характер їх динамічно змінюється і доповнюється новими способами вчинення правопорушень. Порушення податкового законодавства становить тільки їх частину. Такі види правопорушень і способи їх учинення, як отримання монопольних надприбутків, порушення правил конкуренції, фінансове шахрайство, кіберзлочинність, порушення споживчих норм і стандартів, фальсифікація бухгалтерської звітності, складно віднести як до традиційної компетенції Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції, Служби безпеки України, так і Міністерства фінансів або іншої урядової структури.

Отже, до БФР перейдуть повноваження щодо запобігання та розслідування економічних злочинів інших правоохоронних структур – підрозділів Служби безпеки України та Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції тощо.

Зазначені вище завдання корелюють з передовими відповідними іноземними практиками. Так, на службу податкового розшуку Німеччини (податкову поліцію) покладено виконання таких основних завдань: розслідування податкових злочинів і порушень порядку стягнення податків; визначення бази оподаткування у зв'язку з податковими злочинами й порушеннями порядку стягнення та сплати податків; викриття і розслідування невідомих податкових злочинів, тобто злочинів, у яких не встановлено особу порушника або обставини справи (Dudorov, 1999).

Значну кількість злочинів у фіскальній сфері вчиняють проти приватних або публічних корпорацій, фінансових установ їхні власні співробітники, клієнти або партнери. Викриття більшості таких злочинів здійснюють внутрішні служби безпеки корпорацій і фінансових установ, і тільки після цього інформацію передають до правоохоронних органів. Нав'язування бізнесу імперативного правоохоронного захисту з боку правозастосовних органів у таких випадках може бути контрпродуктивним для розвитку економіки й загальної протидії відповідним кримінальним правопорушенням.

Важливим для запобігання економічній злочинності загалом і злочинам у фіскальній сфері зокрема є чітке окреслення принципів діяльності БФР. До них належать:

1) верховенство права, що означає визнання людини, її прав і свобод найвищими цінностями в державі. Принцип верховенства права застосовують відповідно до практики Європейського суду з прав людини;

2) пріоритет додержання прав й інтересів фізичних і юридичних осіб – забезпечення дотримання прав та інтересів фізичних і юридичних осіб, гарантованих Конституцією, законами України, а також міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою;

3) законність – здійснення діяльності виключно на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та законами України;

4) повага до особи та соціальна справедливість – гідне ставлення до будь-якої особи; невтручання в її особисте й сімейне життя; недопущення привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця мешкання, за мовними або іншими ознаками;

5) оперативність – негайне та безпосереднє вживання заходів з протидії кримінальним правопорушенням, що віднесені до компетенції БФР;

6) безсторонність і незалежність – здійснення своїх повноважень без особистої заінтересованості у справі, самостійно, незалежно від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових і службових осіб;

7) відкритість та прозорість – постійне інформування органів державної влади й органів місцевого самоврядування, а також громадськості про свою діяльність;

8) політична нейтральність – здійснення діяльності незалежно від політичних переконань і партійної приналежності;

9) нульова толерантність до виявів корупції – вияв корупційної діяльності будь-якого працівника БФР невідкладно фіксують підрозділ внутрішнього контролю БФР, інші уповноважені органи.

У зв'язку з визначеними завданнями та принципами в структурі БФР варто створити підрозділи з виявлення і запобігання злочинам на пріоритетних напрямках економіки. Служба має бути укомплектована професійними кадрами, прийнятими з Національної поліції, передусім – розформованого Департаменту захисту економіки, митної і податкової служб, які мають досвід оперативно-розшукової, контрольної-перевірочної, процесуальної та експертної діяльності щодо протидії злочинам у сфері економіки.

Водночас слід урахувати певне групування завдань залежно від місця, яке посідає підрозділ БФР у загальній системі органів. Зокрема, можна виокремити завдання центрального апарату БФР (республіканський рівень) і регіональних підрозділів (обласний рівень).

Ці структурні елементи БФР утворюють єдину систему, яка становить сукупність елементів (підрозділів, посад) центрального й обласного рівнів. Між зазначеними утвореннями

різного рівня є субординаційні зв'язки, тобто вищий підрозділ консолідує зусилля решти підрозділів БФР на виконання її стратегічних цілей, забезпечує узгодженість, ефективність діяльності всіх її суб'єктів.

Внутрішня структура БФР має будуватися за вертикальним принципом, має ієрархічно розміщені рівні. Організація підрозділів кожного рівня орієнтована на виконання завдань, які перед ними стоять, а кожен підрозділ БФР має і власну внутрішню структуру.

Наділення БФР повноваженнями правоохоронного органу щодо запобігання, виявлення, припинення, розслідування та розкриття кримінальних правопорушень передбачає реалізацію новоствореним органом правоохоронної та правозастосовної функцій. Як частина правозастосовної діяльності правоохоронна діяльність є її невід'ємним елементом, має основні ознаки першої (це організаційна владна діяльність; здійснюється завжди в межах конкретних правовідносин; реалізується в спеціальній формі особливими суб'єктами) (Matuzov, & Malko, 2003, p. 455-456). Правоохоронною є такий вид правозастосовної діяльності, яку здійснюють з метою охорони урегульованих правом суспільних відносин спеціально створені державні органи шляхом застосування заходів юридичного впливу в певній процедурній формі за суворого дотримання чинного законодавства (Bandurka, 2007, p. 164). Деталізуючи правоохоронну діяльність БФР у контексті положень законопроекту, зазначимо, що Бюро виконує властиві тільки йому оперативно-розшукові, кримінальні процесуальні й охоронні функції. На нашу думку, ці функції є головними, визначальними напрямками діяльності БФР.

Слід детальніше проаналізувати завдання БФР у забезпеченні безпеки держави шляхом комплексної протидії кримінальним правопорушенням, які негативно позначаються на національній економіці, сприяють її тінізації, масштабній недобросовісній конкуренції, витоку капіталу й іншим негативним явищам, що уповільнюють темпи економічного зростання та загрожують національним інтересам у сфері економіки.

Виявлення злочинів у сфері фінансово-економічних відносин та їх розслідування є досить специфічним процесом, порівняно з іншими категоріями кримінальних правопорушень, що потребує поєднання загальних юридичних знань і фахової економічної підготовки. Здебільшого в межах одного кримінального провадження розслідують кілька взаємопов'язаних технологій злочинної діяльності, у структурі яких один злочин є «головним» (наприклад, передбачений ст. 191 чи 212 КК України), а інші (наприклад, передбачені ст. 205, 209, 358, 366 КК України) – «допоміжними».

У зв'язку із цим законодавець цілком обґрунтовано передбачає основну й додаткову підслідність БФР. Зокрема, до основної підслідності належать кримінальні правопорушення, передбачені КК України:

– незаконне виготовлення, зберігання, збут або транспортування з метою збуту піддакцизних товарів (ст. 204), підроблення документів, які подають для проведення державної реєстрації юридичної особи та фізичних осіб – підприємців (ст. 205¹); протидія законній господарській діяльності (ст. 206), протиправне заволодіння майном підприємства, установи, організації (ст. 206²); легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209); умисне порушення вимог законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму (ст. 209¹); нецільове використання бюджетних коштів, здійснення видатків бюджету чи надання кредитів з бюджету без встановлених бюджетних призначень або з їх перевищенням (ст. 210); видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону (ст. 211); ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212); ухилення від сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування (ст. 212¹); доведення банку до неплатоспроможності (ст. 218¹); доведення до банкрутства (ст. 219); порушення порядку ведення бази даних про вкладників або порядку формування звітності (ст. 220¹); фальсифікація фінансових документів і звітності фінансової організації, приховування неплатоспроможності фінансової установи або підстав для відкликання (анулювання) ліцензії фінансової установи (ст. 220²); маніпулювання на фондовому ринку (ст. 222¹); підроблення документів, які подають для реєстрації випуску цінних паперів (ст. 223¹); порушення порядку ведення реєстру власників іменних цінних паперів (ст. 223²); виготовлення, збут і використання підроблених недержавних цінних паперів (ст. 224); незаконне використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, кваліфікованого зазначення походження товару (ст. 229); незаконне збирання з метою використання або використання відомостей, що становлять комерційну або банківську таємницю (ст. 231); розголошення комерційної або банківської таємниці (ст. 232); незаконне використання інсайдерської інформації (ст. 232¹); приховування інформації про діяльність емітента (ст. 232²); незаконна приватизація державного, комунального майна (ст. 233);

до додаткової:

– заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192); незаконні дії з документами на переказ, платіжними картками й іншими засобами доступу до банківських рахунків, електронними грошима, обладнанням для їх виготовлення (ст. 200); незаконне виготовлення, підроблення, використання або збут незаконно виготовлених, одержаних чи підроблених контрольних марок (ст. 216); підроблення документів, печаток, штампів і бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів (ст. 358); службове підроблення (ст. 366), а також шахрайство з фінансовими ресурсами (ст. 222), якщо розмір предмета злочину або завданої ним шкоди в тисячу п'ятсот і більше разів перевищує розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб ("Proekt Zakonu", 2019).

Для своєчасного проведення оперативно-розшукових заходів, ефективного розслідування кримінальних правопорушень необхідно є можливість оперативного використання допомоги фахівців відповідного профілю, автоматизованих пошукових систем і пошукових баз даних, сформованої навчально-методичної та науково-дослідної бази. В умовах трансформації податкового адміністрування за всіма напрямками активно використовують цифрові технології, серед яких – система обліку інформації з метою податкового контролю, інтегрованих у державні інформаційні системи, а також інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура нових форм виявлення порушень у податковій сфері та способів протидії цьому (Kuznetsov, Makarenko, & Porollo, 2019, p. 60).

У Національній поліції та податковій міліції напрацьовано значний досвід організаційно-управлінського забезпечення проведення скоординованих дій слідчих, працівників оперативних підрозділів і фахівців-податківців (ревізорів, інспекторів, аналітиків, експертів та інших), передусім під час розслідування міжрегіональних кримінальних проваджень стосовно великих фінансово-промислових груп або «конвертаційних центрів», що надає можливість співробітникам своєчасно здійснювати аналіз роботи, виявляти та фіксувати сліди злочинів на ранніх стадіях. Якщо для підрозділу Національної поліції розшук особи не залежить від виду вчиненого злочину, то для БФР це питання має принципове значення, оскільки особа, оголошена в розшук, має бути, зокрема, платником податку, який ухиляється від сплати податків або інших обов'язкових платежів.

Наукова новизна

Таким чином, завдання БФР можуть бути класифіковані також за конкретними функціональними підрозділами. Так, можна виокремити

завдання, покладені на: оперативні підрозділи, які своєю чергою поділяються на завдання відділів (відділень) боротьби із суб'єктами фіктивної підприємницької діяльності, боротьби з незаконним відшкодуванням податку на додану вартість, боротьби з незаконним обігом підакцизних товарів тощо; підрозділи перевірок повідомлень про вчинення кримінальних правопорушень; підрозділи роботи з персоналом; слідчі підрозділи БФР; підрозділи фізичного захисту.

БФР повинно мати підрозділи детективів, інформаційно-аналітичні, оперативні, оперативно-технічні підрозділи, підрозділ міжнародного співробітництва тощо; виконувати превентивну, оперативно-розшукову, правоохоронну, кримінальну процесуальну й охоронну функції. Вважаємо за доцільне під час створення БФР спрямувати підрозділи СБУ та МВС, які забезпечували розслідування правопорушень у фіскальній сфері, на протидію економічній злочинності, фінансуванню тероризму, торгівлі людьми, обігу наркотичних речовин, зброї та іншим злочинам, що вчиняють організовані злочинні групи.

У разі створення БФР контроль за її діяльністю здійснюватимуть органи державної влади в порядку, визначеному законодавством України та відповідно до їхньої компетенції. З метою забезпечення прозорості та суспільного контролю за діяльністю БФР при ньому утворюють громадську раду.

Бюро фінансових розслідувань має виконувати свої завдання неупереджено, на підставі закону. Жодні виняткові обставини або

вказівки посадових осіб не можуть бути підставою для будь-яких незаконних дій або бездіяльності БФР. Його працівники під час виконання покладених на них завдань мають поважати гідність особи й виявляти до неї гуманне ставлення. У відносинах з громадянами вони мають виявляти високу культуру й такт, не розголошувати відомостей, які стосуються особистого життя, принижують честь і гідність громадян.

Висновки

Отже, початок функціонування БФР підвищить ефективність діяльності правоохоронних органів у сфері формування та використання фінансових ресурсів держави, її економічної безпеки, як наслідок – сприятиме запобіганню тіньовому бізнесу в Україні та збільшенню надходжень податків і зборів, оптимізації структури правоохоронних органів, матеріально-технічної бази та скорочення загальної кількості працівників, що протидіють злочинам у фіскальній сфері.

Передача правоохоронних функцій з протидії злочинам у сфері економіки від окремих відомств (МВС, Служби безпеки України, податкової міліції) до новоствореного БФР об'єктивно зумовлено потребами вдосконалення функціонування органів, які здійснюють контроль за додержанням законодавства у сфері державних фінансів і запобігання злочинам у фіскальній сфері, провадять оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування кримінальних правопорушень у галузях економіки.

REFERENCES

- Andriushin, S.A., & Kuznetsova, V.V. (2019). Finansovye rynki, tekhnologicheskie innovatsii i finansovaya stabilnost: riski i problemy regulirovaniia [Financial markets, technological innovation and financial stability: risks and regulatory challenges]. *Aktualnye problemy ekonomiki i prava, Actual problems of economics and law*, 13(3). 1315-1329. doi: <http://dx.doi.org/10.21202/1993-047X.13.2019.3.1315-1329> [in Russian].
- Baier, F.J. (2020). Foreign Direct Investment and Tax: OECD Gravity Modelling in a World with International Financial Institutions. *Athens Journal of Business & Economics*, 6(1), 45-72. doi: <https://doi.org/10.30958/ajbe.6-1-3>.
- Bandurka, O.O. (2007). Upravlinnia derzhavnoiu podatkovoiu sluzhboiu v Ukraini: orhanizatsiino-pravovi aspekty [Management of the State Tax Service in Ukraine: Organizational and Legal Aspects]. *Doctor's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
- Dudorov, O. (1999). Kryminalne peresliduvannia podatkovykh zlochyniv (za zakonodavstvom Federativnoi Respubliki Nimechchyny) [Tax prosecution (under the legislation of the Federal Republic of Germany)]. *Predprinimatelstvo, khoziaystvo i pravo, Entrepreneurship, Economics and Law*, 2, 26–30 [in Ukrainian].
- Filippov, D.I. (2019). Finansovye innovatsii v usloviakh razvitiia tsifrovoy ekonomiki [Financial innovations in terms of development of digital economy]. *Kreativnaia ekonomika, Creative economy*, 13(8), 1503-1520. doi: 10.18334/ce.13.8.40881 [in Russian].
- Kemme, D.M., Parikh, B., & Steigner, T. (2020). Tax Morale and International Tax Evasion. *Journal of World Business*, 55(3). doi: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2019.101052>.
- Kuznetsov, N.G., Makarenko, E.N., & Porollo, E.V. (2019). Aktivizatsiia tsifrovyykh tekhnologiy v praktike nalogovogo administrirovaniia regionalnykh i mestnykh nalogov [Revitalization of digital technologies in the practice of tax administration of regional and local taxes]. *Finansovye issledovaniia, Financial research*, 2(63), 59-66 [in Russian].
- Matos, T., Macedo, J.A., Lettich, F., Monteiro, J.M., Renso, C., Perego, R., & Nardini, F.M. (2020). Leveraging feature selection to detect potential tax fraudsters. *Expert Systems with Applications*, 145, 113-128. doi: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2019.113128>.

- Matuzova, N.I., & Malko, A.V. (Eds.). (2003). *Teoriia gosudarstva i prava [Theory of State and Law]* (2nd ed., rev.). Moscow: Iurist [in Russian].
- Oreshkin, M.I., & Sutin, M.A. (2019). K voprosu o liberalizatsii ugovnoy otvetstvennosti za prestupleniia v sfere ekonomicheskoy deiatelnosti [On the issue of liberalization of criminal liability for crimes in the field of economic activity]. *Ugolovnaia iustitsiia, Criminal justice*, 13, 48-51. doi: 10.17223/23088451/13/9 [in Russian].
- Proekt Zakonu Ukrainy "Pro Biuro finansovykh rozsliduvan": vid 12 serp. 2019 r. No. 1208 [Draft Law of Ukraine "About the Bureau of Financial Investigation" from August 12, 2019, No. 1208]. (n.d.). *w1.c1.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516 [in Ukrainian].
- Proekt Zakonu Ukrainy "Pro Finansovu politsiu": vid 15 berez. 2016 r. No. 4228 [Draft Law of Ukraine "About the Financial Police" from March 15, 2016, No. 4228]. (n.d.). *w1.c1.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58400 [in Ukrainian].
- Tykhonova, O. (2019). Aktualni pytannia profilaktyky finansovoi zlochynnosti [Topical issues of financial crime prevention]. *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo i pravo, Entrepreneurship, economy and law*, 1, 150-153 [in Ukrainian].
- Vysnovok na proekt Zakonu Ukrainy "Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo likvidatsii podatkovoi militsii": vid 5 trav. 2015 r. No. 2681-1 [Opinion on the Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine on the Elimination of Tax Police" from May 5, 2015, No. 2681-1]. (n.d.). *w1.c1.rada.gov.ua*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55026 [in Ukrainian].
- Vystup Arsenava Avakova na rozshyrenii kolehii MVS 23 serpnia 2019 r. [Arsene Avakov's speech at the MIA Extended Collegium on August 23, 2019]. (n.d.). *mvs.gov.ua*. Retrieved from https://mvs.gov.ua/ua/news/23780_Arsen_Avakov_Priynyato_rishennya_pro_likvidaciyu_Departamentu_zahistu_ekonomiki_Nacpolicii.htm [in Ukrainian].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Андрюшин С. А., Кузнецова В. В. Финансовые рынки, технологические инновации и финансовая стабильность: риски и проблемы регулирования. *Актуальные проблемы экономики и права*. 2019. Т. 13. № 3. С. 1315–1329. doi: <http://dx.doi.org/10.21202/1993-047X.13.2019.3.1315-1329>.
- Baier F. J. Foreign Direct Investment and Tax: OECD Gravity Modelling in a World with International Financial Institutions. *Athens Journal of Business & Economics*. 2020. Vol. 6. Issue 1. P. 45–72. doi: <https://doi.org/10.30958/ajbe.6-1-3>.
- Бандурка О. О. Управління державною податковою службою в Україні: організаційно-правові аспекти : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07. Київ, 2007. 500 с.
- Дудоров О. Кримінальне переслідування податкових злочинів (за законодавством Федеративної Республіки Німеччини). *Предпринимательство, хозяйство и право*. 1999. № 2. С. 26–30.
- Филиппов Д. И. Финансовые инновации в условиях развития цифровой экономики. *Креативная экономика*. 2019. Т. 13. № 8. С. 1503–1520. doi: 10.18334/ce.13.8.40881.
- Kemme D. M., Parikh B., Steigner T. Tax Morale and International Tax Evasion. *Journal of World Business*. 2020. Vol. 55. Issue 3. doi: <https://doi.org/10.1016/j.jwb.2019.101052>.
- Кузнецов Н. Г., Макаренко Е. Н., Поролюк Е. В. Активизация цифровых технологий в практике налогового администрирования региональных и местных налогов. *Финансовые исследования*. 2019. № 2 (63). С. 59–66.
- Matos T., Macedo J. A., Lettich F., Monteiro J. M., Renso C., Perego R., Nardini F. M. Leveraging feature selection to detect potential tax fraudsters. *Expert Systems with Applications*. 2020. Vol. 145. P. 113–128. doi: <https://doi.org/10.1016/j.eswa.2019.113128>.
- Теория государства и права : курс лекций / под ред. Н. И. Матузова, А. В. Малько. 2-е изд., перераб. и доп. М. : Юристъ, 2003. 776 с.
- Орешкин М. И., Сутурин М. А. К вопросу о либерализации уголовной ответственности за преступления в сфере экономической деятельности. *Уголовная юстиция*. 2019. № 13. С. 48–51. doi: 10.17223/23088451/13/9.
- Про Бюро фінансових розслідувань : проект Закону України від 12 серп. 2019 р. № 1208. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66516.
- Про Фінансову поліцію : проект Закону України від 15 берез. 2016 р. № 4228. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=58400.
- Тихонова О. Актуальні питання профілактики фінансової злочинності. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. Вип. 1. С. 150–153.
- Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ліквідації податкової міліції : висновок на проект Закону України від 5 трав. 2015 р. № 2681-1. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55026.
- Виступ Арсена Авакова на розширеній колегії МВС 23 серпня 2019 р. URL: https://mvs.gov.ua/ua/news/23780_Arsen_Avakov_Priynyato_rishennya_pro_likvidaciyu_Departamentu_zahistu_ekonomiki_Nacpolicii.htm.

Стаття надійшла до редколегії 02.09.2019

Khomenko V. – Ph.D in Law, Research of the National Academy of Internal Affairs, Kyiv, Ukraine
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3629-7913>

Prevention of Criminal Crimes by the Special Body – Financial Investigation Office: a New Look at a Problem

The **purpose** of the article is to study the tasks of preventing crime in the tax sphere by a new body – the Bureau of Financial Investigations. **Methodology.** In the article a set of scientific methods is used, namely: historical, terminological, systemic-structural, formal-logical, comparative legal. **Scientific novelty.** Based on the analysis of normative processes, the stages of introducing a separate special body, the Bureau of Financial Investigations, into the national system of preventing and counteracting crimes in the tax sphere are identified. Objective prerequisites have been established for the creation of a single body to combat economic crime: concentration in one structure of work to counter threats in the financial and economic sphere; elimination of dubbing the functions of law enforcement agencies and saving budget money; reduction of pressure on the business; transparency of financial relations. The tasks and principles of the activities of the Financial Investigation Office, provided for in the relevant bill, in the aspect of preventing economic crimes, in particular in the tax sphere, are analyzed. The tasks of the Bureau of Financial Investigations are classified depending on the functions of operational-investigative, investigative, organizational and managerial, control, security. **Conclusions.** The implementation of the proposed financial investigation by the Bureau of Financial Investigations will ensure the security of the state by comprehensively combating tax crimes that negatively affect the national economy, contribute to its shadowing, large-scale unfair competition, capital flight and other negative phenomena in the state economy.

Keywords: prevention; crime; violation; tax laws; Financial Investigation Office; the principle; assignments.